

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

dette lovforslag om ændring af lov om et J. F. Willumsen-museum i Frederikssund, idet jeg anbefaler det til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Endelig skal jeg tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om Statens Kunstfond*.

I § 8, stk. 5, i loven af 27. maj 1964 om Statens Kunstfond — således som denne bestemmelse ændredes ved lov af 31. maj 1968 — er det bestemt, at loven optages til revision senest i folketingsåret 1968-69.

Med gennemførelsen af 1964-loven skete der så betydelige ændringer og udvidelser af det hidtidige kunstfonds virksomhedsområde, at det alene af den grund ville være hensigtsmæssigt, at folketinget fik lejlighed til efter en passende periode at overveje lovens virkninger i lys af de så indvundne erfaringer. Kunstfondet, der hidtil kun havde omfattet billedkunstnere, udvidedes til at omfatte skabende kunstnere inden for den litterære kunst og tonekunsten. Støtteordningerne blev udbygget, og fondets administration blev koncentreret hos få ansvarlige sagkyndige, valgt for 3 år uden mulighed for umiddelbart genvalg, som i et 3 mands udvalg for hver af kunstarterne suverænt disponerede over fondets rådighedssum.

Men dertil kommer som et yderligere revisionsgrundlag, at man under lovens behandling i folketinget fremdrog det spørgsmål, om der ikke var andre grupper af skabende kunstnere, som det kunne være rimeligt at medtage under fondets støtteordninger. Jeg henviser herom navnlig til folketingsudvalgets betænkning af 6. maj 1964.

Det er min bestemte opfattelse, at kunstfondet i høj grad har virket til gavn for kunstnerne og samfundet. Der har været megen debat om fondet og dets virksomhed, og det vil der nok også være i fremtiden, fordi der altid vil herske divergerende opfattelser af, hvad der er god kunst, og hvad der er dårlig kunst — ja, i det hele taget af, hvad der er kunst. Men det er kun godt, at der er debat om tingene — at kunsten diskuteres i bredest mulige kredse af befolkningen. Det baner vej for forståelsen af, at kunsten under den ene eller anden form har bud til os alle.

Fondet har i sin nye skikkelse nu virket i lidt mere end fire år, således at de første 3 mands udvalg har gjort deres indsats og er blevet erstattet med nye udvalg, og det er klart, at der er indhøstet betydelige erfaringer. Resultaterne af fondets arbejde er lagt frem for offentligheden, og man kan vel uden at sige for meget fastslå, at arbejdet er blevet fulgt med betydelig interesse i brede kredse af befolkningen. Også internt i fondets styrelse er der indvundet erfaringer, som er blevet lagt frem for og diskuteret i fondets repræsentantskab.

Der har ved forberedelsen og udarbejdelsen af dette forslag til revision af loven været tre hovedproblemer:

Har den nye administrationsform med 3 mands udvalgene fungeret tilfredsstillende?

Hvorledes har de bevillinger, der har været stillet til rådighed, slået til? — og

Bør området for støtten til den skabende kunst udvides til andre områder end den bildende kunst, forfatterkunsten og tonekunsten?

Jeg mener, at lovens administrationsform, der bygger på en koncentration af ansvaret hos få sagkyndige valgt af et repræsentantskab bestående af sagkyndige og af folkevalgte repræsentanter og valgt for et kort åremål uden mulighed for genvalg, er hensigtsmæssig og betryggende. Denne administrationsform giver det offentlige betydelig sikkerhed for trufne dispositioners saglighed samtidig med, at mulige tendenser til ensretning brydes med korte mellemrum.

Til befordring af befolkningens almindelige interesse for selve beslutningsprocessen i fondet har jeg overvejet, om der ikke skulle være mulighed for i nogen grad at decentralisere administrationen. Et sådant ønske træder særlig stærkt frem, når talen er om billedkunstnerisk udsmykning af offentlige bygninger. Resultatet af disse overvejelser er nedfældet i lovforslagets § 4, stk. 5, hvorefter det billedkunstneriske udsmykningsudvalg, når det ønskes fra lokal side, kan blive suppleret med to medlemmer udpeget af den ansøgende lokale myndighed eller institution til behandling af den pågældende sag.

Det kan efter alle indhentede oplysninger fra kunstfondsadministrationen, fra de kunstneriske organisationer og institutioner

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

siges, at kunstfondet i de forløbne fire år har vist sig at have en overordentlig gavnlig indflydelse på udviklingen inden for dansk kunstliv. Store, i lang tid eksisterende behov er blevet afhjulpnet. Imidlertid har prisstigninger bevirket, at fondets bevilinger ikke har samme værdi i dag som ved lovens vedtagelse i 1964. Det vil derfor være nødvendigt at foretage en pristalsmæssig regulering. I det praktiske arbejde har det endvidere vist sig, at det, hvis loven skal virke efter sin hensigt, vil være nødvendigt at foretage visse reguleringer i opadgående retning på forskellige poster. Ved udarbejdelsen af forslaget til 1964-loven stod man uden praktiske erfaringer, og det har særlig inden for tonekunstens område vist sig, at der, hvis lovens formål skal opnås, må foretages en forhøjelse af beløbsrammerne.

Efter en årrække med en stadig stigende bogproduktion har der i det sidste år vist sig vanskeligheder på det danske bogmarked, og fra de danske forfatterorganisationers side har ministeriet modtaget henvendelser om ved lovens revision at skabe økonomiske støttemuligheder for bogudgivelser af værdifuld ny litteratur, der uden sådan støtte ikke kunne forventes at blive udgivet. Det ligger i sagens natur, at det allervæsentligste for den talentfulde forfatter må være, at hans værker bliver udgivet og når ud til publikum i den tid, hvori de bliver skrevet. Det ville være absurd ved stipendier at holde liv i forfattere, hvis ikke deres værker kunne komme ud til befolkningen. Det er derfor foreslået, at der af de forøgede fondsmidler skal kunne gives støtte til sikring af udgivelse af kunstnerisk værdifulde litterære arbejder — ligesom inden for tonekunsten til fremførelse af kvalificerede kompositoriske værker. Udvalget af de støtteværdige arbejder må suverænt ligge hos de respektive udvalg under kunstfondet. Og i forhold til forlæggerne kan der kun blive tale om garanti-tilskudsordninger til imødegåelse af dokumenterede tab ved udgivelserne.

Som jeg indledningsvis nævnte, rejste man allerede under 1964-lovens behandling i folketinget spørgsmålet om at inddrage andre grupper af skabende kunstnere under fondets støtteordninger. Man henstillede

til den daværende kulturminister at være opmærksom på spørgsmålet i forbindelse med lovens revision. De grupper, der dengang særligt tænkes på, var kunsthåndværkere og teatrets og filmens kunstnere. For filmens kunstnere synes spørgsmålet løst gennem de støtteordninger, der indeholdes i den siden da vedtagne lov om film og biografer.

Der er en nær forbindelse mellem den bildende kunst og de skabende kunstnere inden for kunsthåndværket og — efter hele den tekniske udvikling — inden for den industrielle formgivning. I hele problematikken om vor produktudvikling er det, som om man i nogen grad har overset betydningen af formgivningsspørgsmålet. Vi ser, hvordan kravene til formgivning af alle de ting, der omgiver os, er steget. Vort samfund trænger til udvikling på dette felt. Og samtidig ser vi, hvordan en række store kunstnere i fortid og nutid har fundet udløsning for deres kunstneriske trang i opgaver af praktisk art. Her har vi endvidere et område, hvor selve produktionen skaber en formidling mellem den skabende kunstner og befolkningen. Det har været en glæde at opleve, at Nationalbanken med sit jubilæum betænkte dette formål med et meget betydeligt fond, men hele sammenhængen mellem den individuelle eller kunstneriske skaben inden for den frie kunst og den mere målbestemte, praktisk anvendte kunst kalder på en inddragelse af kunsthåndværket og formgivningen under Statens Kunstfond. Det foreslås derfor at tilvejebringe særlige bevillinger til dette formål under fondet og oprette et nyt 3 mands udvalg til administrationen af disse bevillinger.

For at kunne imødekomme berettigede krav fra andre områder inden for den skabende kunst, der ikke falder ind under de fastlagte områder under styrelse af særlige 3 mands udvalg, er det i lovforslagets § 1, stk. 2, foreslået, at fondets virksomhed kan udstrækkes til andre former for kunstnerisk skaben, som kan sidestilles med de hidtil støttede, og som ikke kan få statsstøtte efter anden særlig lovgivning. Til denne særlige fondsvirksomhed foreslås i bemærkningerne til lovforslagets § 6 afsat et beløb på 175.000 kr. årlig. Disse midler foreslås administreret af fondsbestyrelsen, der består af samtlige udvalgsformænd. Denne bestyrelse vil re-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

præsentere en alsidig kunstnerisk sagkundskab og vil tillige i de enkelte sager kunne forsyne sig med sagkyndig bistand enten i form af konsulenthjælp eller særlige i en sags anledning nedsatte ad hoc-udvalg.

Af denne bevilling tænker jeg særlig på at kunne imødekomme ønsker fra bygningskunstnere. Fra Danske Arkitekters Landsforbund har jeg modtaget et andragende om, at bygningskunsten optages som et egentlig støtteberettiget område under fondet. Jeg ser med stor sympati på dette andragende. Der tiltrænges en stipendieordning, der kan muliggøre videre studier for den unge arkitekt. Og når man i vore byer ser adskillige af bybillederne i bykerne, kan man ofte sørge over, at rent bygningskunstneriske krav er blevet forsømt. En mulighed for gennem konkurrencer at kalde på tidens bedste bygningskunstnere til løsning af sådanne opgaver synes nærliggende. Men endnu står vi uden erfaringsmateriale til fastsættelse af det ønskelige omfang af den ansøgte støtteordning.

Inden for den skabende teaterkunst vil den dramatiske forfatter være omfattet af det litterære fondsområde, ligesom scenografen af området for den bildende kunst. Men koreografer må kunne støttes inden for den nye bevilling, ligesom der inden for massemedierne radio og fjernsyn kan tænkes skabende kunstnere, der — uden at de falder inden for de etablerede fondsområder — kan trænge til hjælp.

Gennem administrationen af denne nye bevilling skulle der dels på de lige nævnte områder kunne skabes værdifulde støttemuligheder, dels skulle der herved kunne tilvejebringes et yderst værdifuldt erfaringsmateriale til den foreslåede nye lovrevision i folketingsåret 1972-73.

Tilbage står to vigtige spørgsmål: spørgsmålet om støtte til de såkaldt udøvende kunstnere og hele spørgsmålet om formidlingen af kunsten ud til befolkningen.

Den meget hårde debat om Statens Kunstfond i årene 1964 og 1965 afslørede den kløft, der eksisterer mellem den skabende kunstner og den befolkning, der skulle modtage denne kunst. Det er derfor rimeligt ved lovens revision at se på hele kunstformidlingsprocessen.

I første omgang er det nærliggende at se på den kunst, der kræver en direkte kunstnerisk formidling for at kunne tilegnes af den almindelige borger. Komponistens, dramatikeren og koreografens værk må formidles gennem de såkaldt „udøvende kunstnere“, musikeren, skuespilleren, sangeren og danseren. I denne sondring ligger ingen kunstnerisk rangforordning. Og netop de udøvende kunstnere har den mest direkte og umiddelbare kontakt med befolkningen, hvad enten deres kunstneriske arbejde ligger på musiktribunen, scenen eller bag film- eller fjernsynskameraet eller radioens mikrofon. I hele befolkningens kunstneriske oplevelsesmønster spiller den udøvende kunstner en ganske afgørende rolle. Det er derfor både i kunstnerens og i befolkningens interesse, at kvalitetskravet til den udøvende kunst stadig intensiveres, og at dette krav søges imødekommet. Gennem de senere år er uddannelserne inden for den udøvende kunst på musikkonservatorierne og på teatrets og filmens skoler søgt forbedret. Og det må være disse uddannelsesinstitutioners opgave gennem videreuddannelsesbevillinger at bringe de særlig talentfulde unge så langt frem som muligt. En støtte til særstudier for de udøvende kunstnere skulle derfor først sætte ind på et senere tidspunkt, end det hyppigt er tilfældet for de skabende kunstnere. Der tiltrænges imidlertid et større erfaringsmateriale for at finde frem til en hensigtsmæssig løsning af dette problem, som næppe direkte lader sig løse inden for kunstfondets mønster, men snarere inden for en ordning hvilende på særlige finanslovbevillinger. I finansåret 1968-69 er der gennem tipsmidlerne bevilget et beløb på 80.000 kr. til stipendier til de udøvende kunstnere, og det er tanken at søge denne støtte fortsat og om muligt udvidet i det nærmeste par år for at finde frem til det hidtil — som omtalt — savnede erfaringsmateriale.

De udøvende kunstnere kan dog ikke dække felterne inden for hele den kunstneriske formidlingsproces. Til dette arbejde står imidlertid en lang række institutioner, organisationer og foreninger parat til at gøre et arbejde, et arbejde, der hæmmes i ganske væsentlig grad ved manglende økonomiske midler.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Det er i bemærkningerne til lovforslaget understreget, hvor stor betydning der må tillægges et sådant arbejde, og hvor påkrævet det er, at der foreløbig i en 3-årig forsøgsperiode stilles en årlig bevilling på 200.000 kr. til rådighed til hjælp for og animering af dette arbejdes udførelse.

Med disse bemærkninger, og idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og dets motiver, skal jeg anbefale lovforslaget til det høje folketings hurtige og velvillige behandling.

Socialministeren (*Nathalie Lind*): Hermed tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af pensionstillæg og ændring af fradragregler m. v.),

forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Forhøjelse af pensionstillæg m. v. og ændring af fradragregler) samt

forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Forhøjelse af pensionstillæg og ændring af fradragregler).

Forslagene tager navnlig sigte på at give pensionisterne kompensation for de ændringer, der sker i pensionisternes beskatningsmæssige forhold i forbindelse med overgangen til kildeskat den 1. januar 1970.

Endvidere foreslås — med virkning fra den 1. april 1970 — en forenkling og lempelse af de gældende regler om fradrag i pensionen på grund af indtægt. Jeg vil her særlig fremhæve, at der foreslås indført en regel, hvorefter arbejdsindtægt hidrørende fra en pensionists ikke-pensionsberettede ægtefælle ikke længere skal medregnes ved fastsættelsen af pensionens størrelse.

Herudover foreslås visse andre ændringer i loven.

Jeg skal først komme ind på kompensationsspørgsmålet. I forbindelse med overgangen til kildeskat den 1. januar 1970 vil de i skattelovgivningen indeholdte regler om nedslag i skatteansættelsen for folkepensionister m. fl. og om persontilskud blive foreslået afviklet. Det er herved forudsat, at der på anden måde ydes pensionisterne kompensation herfor.

Ved de foreliggende forslag er udgangspunktet for fastsættelsen af kompensations-

størrelse taget i, at pensionister uden andre indtægter end pensionen hidtil ikke — eller dog kun i stærkt reduceret omfang — har betalt skat til stat og kommune. Endvidere er det taget i betragtning, at pensionisterne har fået udbetalt det for forsørgere gældende persontilskud på indtil 350 kr. årligt.

Pensionisterne har hidtil i beskatningsmæssig henseende været behandlet som forsørgere. Under hensyn hertil er der ved ændringsforslag til kildeskatteloven og den kommunale indkomstskattelov stillet forslag om, at der ved beregningen af skatten altid indrømmes pensionisterne 2 personfradrag à 5.000 kr.

På dette grundlag er beregnet størrelsen af den kompensation, der skal ydes pensionisterne over pensionslovgivningen. Om beregningerne henvises til de almindelige bemærkninger til forslaget til ændring af folkepensionsloven.

Med hensyn til kompensationens form har regeringen fundet det principielt rigtigst at yde kompensationen gennem en forhøjelse af pensionstillægget, idet en forhøjelse af grundbeløbet ville medføre en betydelig ulighed i kompensationen til de forskellige pensionistgrupper. For så vidt angår invalidepensionister med højeste pensionsstørrelse, hvor kompensation skal ydes med et væsentlig større beløb end for de øvrige grupper, har man dog anset det for mest praktisk for denne gruppe at yde kompensationen dels gennem en forhøjelse af pensionstillægget af samme størrelse som for de øvrige grupper, dels gennem en forhøjelse af erhvervsudygtighedsbeløbet.

Pensionstillægget foreslås herefter for folkepensionistægtepar, hvor begge ægtefæller oppebærer pension, ved det gældende pristal forhøjet fra 1.176 kr. til 3.396 kr. For enlige folkepensionister — og enkepensionister — foreslås pensionstillægget forhøjet fra 1.176 kr. til 1.704 kr.

For invalidepensionister med mellemste og højeste pensionsstørrelse foreslås pensionstillægget forhøjet til samme beløb, som er foreslået for folkepensionisterne, d. v. s. til 3.396 kr. og 1.704 kr. for henholdsvis ægtepar og enlige. Herudover foreslås det for invalidepensionister med højeste pensionsstørrelse, at erhvervsudygtighedsbeløbet, der ved det gældende pristal udgør